

Foto-wandelroute door historische kern Stevensweert.

Startpunt: Streekmuseum Stevensweert.

1. Loop vanuit het museum het Jan van Steffeswertplein op, hier vind je foto **1** en **2**.
2. Ga linksaf naar de Singelstraat Noord, loop rechtdoor het voetpad omhoog, hier vind je foto **3**.
3. Loop terug via het voetpad en vervolg de weg naar links via de Singelstraat Noord.
4. Neem de eerste weg rechts richting de Mandenmakersstraat.
5. Aan het einde van deze straat vind je foto **4**.
6. Buig nu linksaf, aan je linkerhand bevindt zich foto **5**.
7. Sla meteen linksaf, hier vind je foto **6** en **7**.
8. Sla na de Mural meteen rechtsaf en vervolg de weg richting de Raamstraat bekijk foto **8** voor info.
9. Loop rechtdoor omhoog het voetpad op en sla linksaf.
10. Vervolg de weg over de Wal.
11. Sla aan het einde van het voetpad af naar rechts, hier vind je foto **9**.
12. Loop rechtdoor en sla bij de kruising linksaf, vervolg de weg. Na ca 120 meter vind je foto **10**.
13. Vervolg de weg nu tot aan de wegsplitsing. Foto **11**, **12** en **13** bevinden zich aan je rechterhand.
15. Sla op dit punt af naar links richting de Maaspoort. Foto **14** vind je hier.
16. Neem de eerste weg rechts richting Singelstraat West. Hier vind je foto **15** en **16**.
17. Neem de eerste weg links richting de Rulkenstraat.
18. Sla nu rechtsaf naar de Molenstraat Zuid, aan je linkerhand bevindt zich foto **17**.
19. Vervolg de weg nog ca. 70 meter. Je blijft op de Molenstraat Zuid, zoek foto **18** aan de linkerkant.
20. Draai om en loop ca 20 meter terug, neem het voetpad naar rechts de Wal.
21. Aan het einde van het pad sla je scherp linksaf naar beneden en na ca. 35 meter vind je foto **19**.
22. Sla nu rechtsaf en neem de Smeestraat.
23. Aan het einde van deze straat zie je schuin links voor je foto **20**.
24. Loop nu rechtdoor richting het Jan van Steffeswertplein, aan de linkerkant foto **21** en **22**.
23. Je bent terug bij het startpunt. Streekmuseum Stevensweert.

Afstand: ca 2.5 km.

Bijlage

Foto- wandelroute historische kern Stevensweert.

Foto 1: Deurknop St. Stephanuskerk. Bij een bezoek aan de St. Stephanuskerk in Stevensweert staat meestal de deur al open. Het meest interessante onderdeel, de deurknop wordt dan niet opgemerkt. Niet zomaar een knop maar een bijzondere. De knop vertelt iets over de geschiedenis van de kerk. In het midden van de knop staat de naam Petrus Rutten. Rondom zijn naam staat een Latijnse zin, vrij vertaald: 'Petrus Rutten bouwde de kerk op kosten van de tiendhefster'

Petrus Rutten was een bouwmeester uit Stevensweert en de tiendhefster was de Munsterabdij in Roermond. De kerk werd gebouwd ter vervanging van een veel oudere kerk, die op deze plaats stond. De zin heeft nog iets bijzonders. Enkele letters zijn uitvergroet tot hoofdletters en vormen zo Latijnse cijfers. Als men de waarden van die cijfers optelt krijgt men het getal 1781, zijnde het bouwjaar van de kerk.

Foto 2: Maquette Kasteel Stevensweert. In de 12de eeuw stond op deze plek een stenen woontoren die in de 14de eeuw werd afgebroken om plaats te maken voor een kasteel. Het middeleeuwse kasteel kwam in 1503 in bezit van de graven Van den Bergh. Rond 1550 was de grootste omvang van het kasteel bereikt: een ronde toren, twee vierkante torens en een groot rondeel, omgeven door een gracht. In 1702 werd het kasteel bij de Slag om Stevensweert door kanonnen grotendeels verwoest. Toen veroverden de Protestantse legers het Eiland in de Maas op de Spaanse bezetter. Alleen de ronde toren en de slotkapel bleven gespaard.

Foto 3: Bastion. In 2007 is de Noordelijke kant van de vestingwerken gereconstrueerd. De reconstructie bevat twee bastions, de tussenliggende wal, een ravelijn en de bijbehorende gracht. Dit bastion was een van de twee noordelijke bastions van de vesting. De twee kanonnen houden parmantig de wacht op dit bastion.

Foto 4: Arbeiderswoning. Arbeiderswoning in een bijzondere vorm. Het straatpatroon van de historische kern ziet eruit als een wiel met spaken. Alle straten lopen naar de hoofdwacht. Hierdoor werden sommige woningen gebouwd in een bijzondere vorm zodat het stratenplan behouden kon worden.

Foto 5: Hoofdwacht. Vanuit de hoofdwacht kon de commandant van het leger de verdedigingswerken overzien. Vóór de hoofdwacht ligt op de grond een tegel die het centrale middelpunt van de oude vesting aangeeft. Het gebouw was beneden open; een galerij ondersteund door 3 hardstenen zuilen.

Foto 6: Strafpaard. Naast de Hoofdwacht stond een groot houten paard opgesteld. In garnizoensplaatsen zoals in Stevensweert was dit een gebruikelijk strafwerktuig voor soldaten die zich misdragen hadden. Ze werden boven op de spitse rug van het paard te kijk gezet. De lijfelijke pijn was zo mogelijk nog erger.

Foto 7: Mural 'Graaf Van Hompesch' Ter ere van het 40-jarig jubileum van Amici Insulae werd dit kunstwerk gemaakt door kunstenaar Marcus Debie. Op de muurschildering is afgebeeld graaf Reinier Vincent von Hompesch die in 1719 heer van Stevensweert en Ohé en Laak werd. Hij bewoonde kasteel Walburg te Ohé en Laak. In 1722 liet hij de molen bouwen, die nu bekend staat als de Hompesche molen. De molen is een 37 meter hoge stellingmolen, de hoogste van Limburg. Alle inwoners waren verplicht op zijn molen hun graan te laten malen. De grindemmers wijzen op de ontgrondingen rondom Stevensweert en Ohé en Laak. De belangrijkste baggervondst is de Kantharos, een zilveren drinkbeker uit de eerste eeuw na Christus.

Foto 8: Raamstraat. In 1725 wilde graaf Von Hompesch met een lakenindustrie beginnen. Om deze stof, laken genoemd, te drogen werden op de wal houten 'ramen' geplaatst. Op deze 'ramen' werd stof, laken, gespannen om te drogen. De Raamstraat dankt zijn naam hieraan. De ontwikkeling van een lakenindustrie werd geen succes en verdween uiteindelijk.

Foto 9: Mural 'Slag om Stevensweert'. Ter ere van het 40-jarig jubileum van Amici Insulae werd deze tweede muurschildering gemaakt door kunstenaar Marcus Debie. In dit kunstwerk wordt de slag om Stevensweert in 1702 zeer gedetailleerd weergegeven.

Foto 10: Beleg Maasdijk. Vanuit deze plek is de vesting aangevallen en kwam er een einde aan de Spaanse tijd.

Foto 11: De Wacht. Dit pand is het voormalig wachthuisje en grenskantoor tussen de Nederlandse en Belgische grens. Later heeft nog dienstgedaan als dokterspraktijk.

Foto 12: Kanon. Dit kanon is een authentiek vestingkanon ter beschikking gesteld door museum Naarden en schietklaar gemaakt door schutterij St.Rochus voor saluutschoten in 1985

Foto 13: Grenspaal. Grenspaal nr. 124 bij de Maasdijk dateert van 1843. Deze grenspaal is gemaakt van gietijzer en werd geplaatst na de grensscheiding tussen Nederland en België.

Foto 14: de Maaspoort. Oorspronkelijk waren er twee stadspoorten in Stevensweert. Deze poorten werden gebouwd in 1633 door de Spanjaarden.

De Maaspoort was een gemetselde tunnel onder de hoofdwal. Deze poort was de belangrijkste toegang tot de vesting. Via deze weg werden goederen aangevoerd.

Deze Maaspoort was herkenbaar aan de “kogelgaten”

De tweede poort is de Veldpoort. Dit was een zogenaamde blinde poort met een ophaalbrug voor de inwoners om naar de velden te gaan. Deze brug was herkenbaar aan de korenaren.

Amici Insulae realiseerde in samenwerking met de dorpsraad en het Streekmuseum in 2019 twee kunstwerken in de vorm van markante toegangspoorten van cortenstaal. Het ontwerp van de kunstwerken is van Désirée Tonnaer

Foto 15: Huis de Borcht. Huis de Borcht is een patriciërswooning uit de 17e eeuw. In 1829 werd dit pand verbouwd door de familie Houben. In de arduinen dwarsbalk boven de voordeur zijn hun initialen, LFH en het jaartal 1829 te zien. Een latere verbouwing werd gedaan door dokter Gijsen. Het pand bleef de jaren daarna dienstdoen als dokterspraktijk en apotheek. In 2013 kocht de huidige eigenaar het pand. De wanden van de voormalige praktijk werden voorzien van cortenstaal.

Foto 16: Het Arsenaal. Het voormalig arsenaal dateert uit 1633. Het was een onderdeel van het middeleeuwse kasteel Stevensweert. Het arsenaal werd gebruikt als opslagplaats van militair materiaal zoals wapens en munitie. In de achttiende eeuw is het Arsenaal verbouwd tot woonhuis.

Foto 17: Pierre Stams. Bekend dorpsfiguur, bijgenaamd “Peer van de Rat”

Typerend voor Peer waren zijn laarzen, die droeg hij altijd verkeerd om. Zijn bijnaam dankt hij aan zijn vader. Behendig als een rat verzorgde vader Stams vroeger de daken. In 1964 werd Pierre vereeuwigd met een standbeeld, gemaakt door Lei van Kempen. Pierre stond zelf dagenlang voorbeeldig model, dit keer met de laarzen goed aan. Het beeld werd geplaatst op het gazon van de werkplaats Westrom in Echt waar Pierre werkte. In 2000 is er een verkleind model geplaatst in Stevensweert. Bij het plaatsen van het beeld sprak Peer: “*As geer allemoal geverrèkt zeent, den staon ich hie nog!*”

Foto 18: De Fuu. In 1910 werd de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek St. Stephanus’ opgericht tot bereiding van boter en meel d.m.v. 16 a 20 pk. In de volksmond ‘De Fuu’ genoemd te herleiden naar het woord ‘centrifuge, het ronddraaien ofwel karnen van melk tot boter. Later had het gebouw nog de functie van Boerenbond. In 1978 werd het verbouwd tot twee woonhuizen.

Foto 19: Zouavenmonument: Rond 1860 deed Paus Pius IX een oproep aan katholieke ongehuwde jongemannen om de pauselijke staat te verdedigen. Vijf jongemannen uit Stevensweert en Ohé en Laak dienden tussen 1865 en 1870 als zouaaf in het pauselijke leger, het zouavenleger genoemd. Als herinnering aan dit kerkelijk erfgoed werd op de Singelstraat Zuid, op de plek van het geboortehuis van zouaaf Geurts, een monument geplaatst. Het ontwerp van dit cortenstalen kunstwerk is van Suus van Pol en gemaakt door Jan-Willem Paes, John van Ool en Chris Kieboom

Foto 20: Waterpomp en tijdcapsulecapsule. Een waterpomp was in een vesting van groot belang. De pomp die nu op de markt staat is een kopie van de pomp die er in 1740 stond.

Tijdcapsule: Ruim 40 jaar geleden werd er – tijdens werkzaamheden in de oude kern van Stevensweert - een tijdcapsule geplaatst bij de pomp. Na opgraving van deze capsule bleek dat door waterschade, opgelopen gedurende deze 40 jaren, er weinig van over was. Op 21 december 2022 werd een nieuwe tijdcapsule geplaatst bij de waterpomp als herinnering aan de tweede herinrichting. Deze pomp geeft geen water.

Een tijdcapsule is een capsule (een buis) gevuld met voorwerpen en/of informatie, die bedoeld is om mensen in de toekomst te helpen een beeld te krijgen van een bepaald tijdspanne.

Amici Insulae heeft ook een document in de capsule laten opnemen.

Foto 21: Gouvernement. Dit prachtige monument werd gebouwd tegen de ronde toren van het kasteel in 1732. Het diende als woning voor de Staatse commandant van de vesting Stevensweert. Nog steeds zijn aan de achterkant de overblijfselen van de toren van het kasteel te zien.

Foto 22: Protestantse kerk. Gebouwd op de plaats van de oude kasteelkapel. In 1702 werd het verbouwd als gebedsruimte voor de Hollandse militairen die protestants waren. Tijdens de Franse tijd werd het langzaam een bouwval maar met financiële hulp (1100 florijnen) van Koning Willem I werd een nieuwe kerk gebouwd.